

Borstomvang wordt kruishoogte

Niet borstomvang, maar hoogtemaat volgens Agrifirm de nieuwe norm voor jongveeopfok

Over voeding van jongvee wordt veelal simpel gedacht, maar dat is volgens Agrifirm-sectorspecialisten Leo Tjoonk en Sjieuwke Wind verleden tijd. 'Restvoer voor de pinken, dat kan echt niet meer. Het is belangrijk om de jeugdgroei maximaal te benutten.'

Met het meetlint de jongveestal in om de borstomvang en de groei van de kalveren en pinken te bepalen. Elke veehouder onderkent het belang van het in kaart brengen van de groei van het jongvee, maar er zijn maar weinig veehouders die het daadwerkelijk doen. 'Het is lastig werk en niet iedereen meet op dezelfde manier. Daarnaast zijn de normen die horen bij het meten van de borstomvang erg gedateerd, terwijl het management en ook de koeien afgelopen jaren flink zijn veranderd.'

Aan het woord is Sjieuwke Wind, sector-specialist rundvee bij Agrifirm, die samen met collega Leo Tjoonk een groot-schalig praktijkonderzoek uitvoerde naar jongveeopfok. 'Er zijn veel onbeantwoorde vragen over jongveeopfok', vervolgt Tjoonk. 'Waarom bereiken maar weinig bedrijven de gewenste gemiddelde afkalfleeftijd van vaarzen van 24 maanden? Waarom zijn er zoveel problemen van doodgeboren kalveren

bij vaarzen? Wat is het juiste inseminatiemoment van pinken en waarom worden sommige pinken zo vet en zijn ze daarom lastig drachtig te krijgen?' Het antwoord op veel van deze vragen moest volgens de sectorespecialisten liggen bij het onjuist inschatten van de groei en de drogestofopname. 'Wanneer je de borstomvang meet en uitzet tegen het gewicht of tegen de leeftijd, dan krijg je een lineair verband', legt Wind uit (figuur 1). 'Maar volgens ons groeit jongvee juist volgens een S-curve. In de beginperiode zet het dier veel kilo's aan, in de puberteit is de groei minder snel en richting afkalven zet het dier, mede door de dracht, juist weer meer kilo's aan. Daarom twijfelden wij aan meten van de borstomvang.'

Kalverpuberteit

Met behulp van studenten bracht Agrifirm de groei van jongvee op diverse bedrijven in kaart. In totaal werden afgelo-



Sjieuwke Wind en Leo Tjoonk: 'Normen borstomvang gedateerd'

pen drie jaar gegevens verzameld van meer dan 10.000 dieren. 'We zagen inderdaad dat jongvee groeit volgens een S-curve', aldus Wind. 'Dat bevestigt dat het belangrijk is om de jeugdgroei, de groei in de eerste levensfase, maximaal te benutten. We adviseren om de kalveren een geconcentreerd en uitgebalanceerd rantsoen te geven in de melkperiode tot de puberteit.'

In de eerste groeiperiode is er volgens Tjoonk sprake van 'skeletgroei'. 'Het is belangrijk dat jonge dieren voldoende eiwit krijgen voor de optimale ontwikkeling van de botten en de aanzet van spierweefsel. Veel veehouders zijn bang dat een te goed rantsoen voor gespeend jongvee zorgt voor uiervervetting. Maar

wanneer je na spenen zorgt voor een rantsoen van 950 vem en 95 dve of een hoogwaardiger rantsoen met dezelfde energie-eiwitverhouding krijg je geen uiervervetting, maar zorg je juist dat je maximaal profiteert van de jeugdgroei.' Volgens de huidige normen kan een pink bij het bereiken van een borstomvang van 170 cm, ongeveer 375 kg, geïnsemineerd worden. Maar Wind en Tjoonk vinden dat te simpel gesteld. 'Het bereiken van de puberteit en het gewicht bepalen het rantsoen en het inseminatiemoment. Tot aan de puberteit moet je de kalveren maximaal voeren', stelt Wind. 'Daarna is het verstandig om een stapje terug te doen in het rantsoen. De hormonale verandering van het dier zorgt voor een omslag van skelet- en spiergroei naar vetaanzet. Door jongvee vanaf dat moment een minder rijk rantsoen voor te zetten voorkom je vervetting.'

Groot blijft groot

Lastig leek het om het moment en het gewicht te bepalen wanneer jongvee in de puberteit belandt en een minder (eiwit)rijk rantsoen voorgeschoteld moet krijgen. 'Uit onze gegevens bleek dat hoogtemaat een goede manier is om het gewicht van dieren te bepalen', vertelt Wind. Wel bleek er veel variatie tussen dieren, maar ook tussen bedrijven. 'Wat

opviel, is dat kalveren die groot geboren zijn, dat doorgaans ook zijn bij afkalven. Daarnaast lukt het kleine kalveren meestal niet om op normale leeftijd tot de groep "grote vaarzen" te behoren.' De meetgegevens wezen ook uit dat groot niet per definitie zwaar en veel kilo's betekent. 'Grote dieren zijn vaak groot omdat ze lange benen hebben. Dat maakte het niet vanzelfsprekend om hoogtemaat aan te wijzen als manier om gewicht te bepalen.' Wind verdeelde daarom de dieren in vier gewichtsklassen, waarna bleek dat alle dieren wel dezelfde hoogtegroeicurve volgden. Deze groepsindeling (figuur 2) werd de basis van de nieuwe opfokadviezen van Agrifirm.

'We gaan nu aan de hand van bestaande gegevens, bijvoorbeeld het bedrijfsinspectieformulier van CRV, kijken in welke groep een bedrijf valt', legt Tjoonk uit. 'Wanneer op bedrijven de vaarzen gemiddeld groter zijn dan 150 cm, dan volgen we de groeicurve van de groep met grote dieren. Door zelf metingen te verrichten kan de veehouder ook zelf de groeicurve van de kalveren volgen. Aan de hand van de curve kan de veehouder dan bepalen op welk moment, bij welke hoogtemaat, het dier in de puberteit komt en van de intensief gevoerde groep naar de groep over kan die minder intensief wordt gevoerd.'

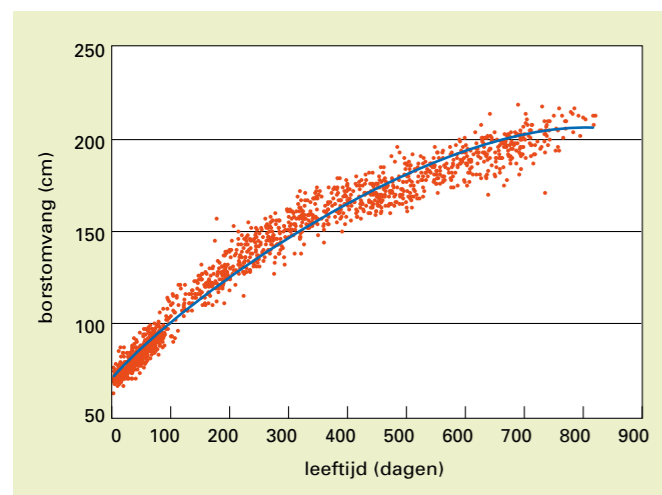
Minder intensief voeren betekent volgens Tjoonk met name minder energie voeren. 'Restvoer van de koeien is geen voer, ook niet voor pinken.' Mais past vanwege de ongunstige energie-eiwitverhouding slechts in beperkte hoeveelheden in een goed jongveerantsoen volgens Tjoonk. 'We adviseren voor de groep pinken tot de puberteit een grasrijk rantsoen met een verhouding vem:werkelijk dve van 10:1. Die verhouding ligt in de oudere groep op 11:1.'

Minder glanzend

Het nieuwe voerconcept voor jongvee, dat Agrifirm Powerplan jongvee noemt, betekent voor veel bedrijven een omslag in de bedrijfsvoering, zo hebben Tjoonk en Wind gemerkt. 'Veehouders die eraan gewend waren dat pinken op het moment van insemineren rond en glanzend zijn, zien nu dieren die minder royaal in conditie zijn. Maar de pinken worden wel vlot drachtig en kalven makkelijker af, waardoor ze vlotter opstarten. En daar gaat het uiteindelijk om', vertelt Tjoonk. Wind en Tjoonk weten ook dat in de praktijk jongvee veelal niet-onderzochte 'pinkenkuilen' krijgt voorgeschoteld of niet in de beste weiden loopt. 'Ouderwetse pinkenkuilen zijn vaak niet eens zo slecht vanwege de energie-eiwitverhouding', zegt Tjoonk. 'Maar jonge dieren of hoogdrachtige pinken hebben toch echt passende rantsoenen nodig. Natuurlijk is het praktisch om jongvee buiten te laten lopen. Maar maak die weideperiode dan niet te lang. Ons onderzoek laat duidelijk zien dat het erg belangrijk is dat je weet wat je voert. Ook aan jongvee.'

Jaap van der Knaap

Figuur 1 – Verband tussen borstomvang en leeftijd



Figuur 2 – Groeicurve jongvee, verdeeld in vier gewichtsklassen

